

Vervloekte vrouwen

MUZIEKTHEATER
Holland Festival

Na drie weken Holland Festival blijkt er een verborgen thema te zijn dat misschien onbedoeld is,

maar zeker niet toevallig in een tijd waarin de vrouwen de mannen steeds meer intellectueel gaan overvleugelen. Veel draait om sterke maar vervloekte vrouwen. Na *Lilith*, de eerste vrouw van Adam, was er Marilyn Monroe in het kakofonische *Waiting for Miss Monroe* van Janine Brogt en Robin de Raaff. Marilyn is daar verdoemd tot leegte door haar schoonheid en haar carrière als filmster. Lady Macbeth (heeft zij geen voornaam?) is een vrouw die haar man Macbeth steunt en aanzet tot verschrikkelijke moorden, zodat hij koning en zijn koningin van Schotland kan worden. Voor de nieuwe voorstelling van Toneelgroep Amsterdam van Shakespeare's stuk in het HF is regisseur Johan Simons speciaal uit München gekomen. Daarin laat Chris Nietveld zien hoe Lady Macbeth van een meisjesachtig, speels kindvrouwtje in korte tijd uitgroeit tot een angstige oude vrouw, die

haar eigen huid afstroopt van ellende (een aangrijpend beeld) en in wanhoop nog alleen maar zelfmoord kan plegen. Het is een bloederige, intense voorstelling – met Fedja van Huêt als vrolijk gewelddadig middelpunt – waarin iedereen verdoemd is en elkaar verdoemt.

In Richard Wagners giga-opera *Parsifal* uit 1882, in de regie van Pierre Audi bij DNO, staat de fatale vrouw Kundry centraal, grandioos gezongen en gespeeld door de Duitse mezzosopraan Petra Lang. Kundry is vanaf het begin van de opera verdoemd. Zij heeft in Jeruzalem Christus tijdens zijn lijdensweg bespot en uitgelachen, zij kan daardoor nooit meer rust vinden

en dwaalt in verschillende gedaantes over de wereld en door de tijd. Hier is zij echter geen zwervende jodin, zoals Wagner het bedoelde, maar een levend, hartstochtelijk mens, die wordt verscheurd tussen verschillende plichten, die zowel de duivel dient als de ridders van de graal en die tegelijk seksuele verleiding biedt en verlossing zoekt.

Hoogtepunt in deze voorstelling is het tweede bedrijf, waar een enorme door de Indiase kunstenaar Anish Kapoor ontworpen spiegelende bol het toneel overheerst in een fabelachtige, steeds veranderende belichting van Jean Kalman, waardoor die bol van alles kan betekenen: een wereldbol, het hemelgewelf, een donkere dreiging, een bloemenveld, maar ook een zinderende bol van leven. Kundry probeert de jonge, onschuldige Parsifal te verleiden, maar doet dat op een paradoxale manier. Zij roept het beeld op van Parsifals gestorven moeder en maakt daardoor dat hij doorziet dat haar verleiding hem in het verderf zou storten. Door haar te weerstaan kan hij haar redden en kan zij rustig sterven, want in deze opera is nu eenmaal alles gericht op kuisheid en op het verlangen naar de dood.

Pierre Audi heeft weinig gedaan om tegen de naargeestige moraal van Wagners laatste opera

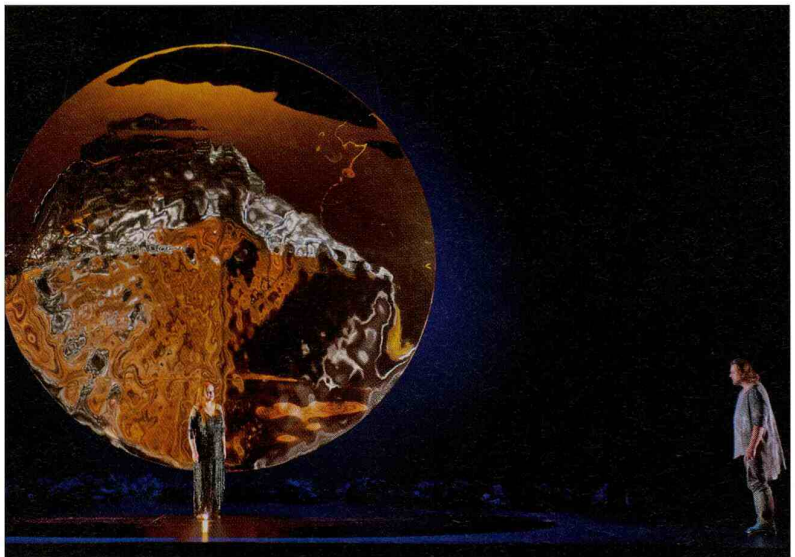
in te gaan. In het eerste bedrijf waren de decors van Kapoor tegengevallen en was ook lichtontwerper Jean Kalman minder gelukkig als hij met een egaal rood licht iets van zonde of bloed of vleselijkheid wilde suggereren. Iván Fischer laat het Concertgebouworkest daar heel subtiel en tamelijk zacht spelen. Nadeel is wel dat de op effecten gerichte muziek van Wagner dan tamelijk saai is geworden.

In het laatste bedrijf laat Audi helemaal aan het einde de bol van Kapoor nog even terugkomen. Is dat de graal waar iedereen naar zoekt? Is die graal toch eerder te vinden in deze levensbol dan in de mistroostige witte, met bloed besmeurde doek die eerder als graal werd vertoond? Het is de verdienste van deze voorstelling dat niet de heilige-graalridders of de reine

held Parsifal (stoer, maar tamelijk stijf gespeeld en gezongen door de niet zo heel jonge Britse tenor Christopher Ventris) de hoofdpersonen zijn, maar de sterke vrouw Kundry, vervloekt of niet. Zij is de enige warmbloedige mens tussen al die dode of bijna-dode heilige mannen.

MAX ARIAN

Macbeth is in augustus en oktober weer te zien in de Stadsschouwburg, Amsterdam en t/m 13 februari in Moskou, Gent en vele steden in Nederland; www.tga.nl. Parsifal t/m 28 juni in het Muziektheater, Amsterdam. Radio-uitzending op 30 juni vanaf 18.00 uur op radio 4, NTR Opera Live. Op maandag 25 juni wordt Parsifal live uitgezonden op een groot scherm in het Oosterpark, Amsterdam, vanaf 17.30 uur, toegang gratis; www.dno.nl

links: Petra Lang als Kundry en Christopher Ventris als Parsifal